

סילביה פוגל-ביזאוי, רחל שרעבי (עורכות)

בין הפרטי לציבור

נשים בקיבוץ ובמושב

יד טבנקין | מאגנס

סילביה פוגל-ביזאוי, רחל שרעבי (עורכות) | בין הפרטי לציבור

הקיבוץ והמושב הם שתי מסגרות שיתופיות וולונטריות שהצמיחה תנועת הלאום היהודית בארץ-ישראל ברוח האוטופיה הסוציאליסטית. בדומה למסגרות וולונטריות אחרות כגון קומונות, תנועות חברתיות, ספגלות וכו', אשר משחר המודרניות הושפעו מהפרויקט הסוציאליסטי, נעשתה הבסחת השוויון המגדרי בקיבוץ ובמושב לאחד מעקרונות היסוד של אותן קהילות. הבסחה זו טמנה בחובה ניסיון ליצור חברה שיתופית חדשה שבה היה צפוי להשתנות ואף להיעלם הגבול המגדרי המפריד בין הספירה הציבורית הגברית, מקור הכוח, הסמכות והזיקרה, לבין הספירה הפרטית - הנשית, מקור השליטה על הנשים לאורך ההיסטוריה.

ספר זה, בא להציג את ההתפתחות ההיסטורית של הגבולות המגדריים בקיבוץ ובמושב, תוך הפניית הדגש אל הספירות הפרטיות והציבוריות המשתנות. לשם כך הוא מביא קול רב-גוני ורב-תרבותי של חברות הקיבוץ והמושב, חברות חילוניות ודתיות, ותיקות ו'עולות חדשות', שדרךן הוא מציג סוגיות מן העבר ומן ההווה, וחושף מנשאים שלא תמיד זכו להתייחסות ראויה.

הספר שופך אור נוסף על מנגנוני שיתוף אי השוויון המגדרי בעידן המודרני, יהיה זה בגרסתו הסוציאליסטית, הקפיטליסטית או הבתרת-עשיתית. אחד הלקחים מהספר בודאי תורם, הוא תיאור נוסף של המגבלות המלוות כל ניסיון לשוויון מגדרי המתמקד רק בשיוויון מעמדן של הנשים - על בסיס של זהות או על בסיס של שוני עם הגברים - מבלי להטמיע דרישה זוהי לגבי הגברים, ובכך לפרק את הגבולות המגדריים.

פרופ' **סילביה פוגל-ביזאוי**, היא סוציולוגית פוליטית, מרצה בסלול האקדמי במכללה למנהל. ב-2007 יסדה את התוכנית לתואר שני בלימודי משפחה בבית הספר למדעי ההתנהגות במכללה למנהל, שבראשה היא עמדה עד 2011. היא מרכזת את הפרויקט 'מגדר וקיבוץ' ביד טבנקין, ויחד עם ד"ר חסלניגה-ריינר, את הפרויקט 'משפחות בישראל בעידן האינדיבידואליזציה: מגדר, דת, לאומיות וזכויות אדם' במכון ון ליר. בין ספריה האחרונים: **באות משתיקה - נשים, קיבוץ ושנינו חברתי** (הקיבוץ המאוחד ויד טבנקין, 2009). **דמוקרטיה ופמיניזם: מגדר, אדווארט וזכויות אדם** (האוניברסיטה הפתוחה, 2011).

פרופ' **רחל שרעבי** היא סוציולוגית היסטורית, מרצה בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה במכללה האקדמית אשקלון ובחוג המשולב למדעי החברה באוניברסיטת בראילן. עורכת עם פרופ' דלה-פרגולה את כתב העת 'הגירה', שיצא לאור מטעם האגודה הסוציולוגית הישראלית ומכון 'הגירה' של המרכז האקדמי רופין. מחקריה התפרסמו בכתבי עת ובכנסים מדעיים בארץ ובעולם, והם דנים בהגירה, התיישבות, מסורת ומודרניות, מפגש בין תרבויות, סינקרטיזם ומגדר.

ספריה: **הישג הספרדי בירושלים בשלהי התקופה העות'מאנית** (משרד הביטחון, 1989); **סינקרטיזם והסתגלות: המפגש בין קהילה מסורתית לבין חברה סוציאליסטית** (צ'ריקובר, 2002); **חג המימונה: מהפריפריה אל המרכז** (הקיבוץ המאוחד ויד יצחק בן-צבי, 2009). כמו כן ערכה את הקובץ: **נשים מהגרות** (כתב העת: סוגיות חברתיות בישראל, גיליון 14, 2012).

מחיר סופלי: 118 ש"ח

תוכן העניינים

- שלמי תורות
מבוא: "שם אין מציאות האישה ניכרת" / סילביה פוגל-ביזאוי, רחל שרעבי 1

חלק א: הגבול המגדרי בתקופת היישוב: אתגור ושעתוק

פרק א: קולו המוצנע של המרחב הפרטי בקיבוץ

1. אימהות כואבת בחשאי: יומני גידול ילדים של נשות הדור הראשון בקיבוצים / צפרירה שחם 19
2. עיצוב זהות נשית-דתית חדשה: המקרה של האישה בקיבוץ הדתי בראשיתו / לילך רוזנברג-פרידמן 53
3. נשים כותבות קיבוץ: קווים להתפתחותה של ספרות הנשים בתנועה הקיבוצית בתקופת היישוב / יפה ברלוביץ 84

פרק ב: עירוב ספירות מגדריות והדרת נשים במושב

1. פרטית שהיא ציבורית: מקומה של האישה במושבי העובדים הראשונים / רחל שרעבי 130
2. "יהודייה מסורתית" או "עבריייה חדשה": זהות נשית במושבי העובדים הדתי בתקופת היישוב / לילך רוזנברג-פרידמן 161
3. "את היית בין הכובשים": תנועת הפועלות וחברות המושבים – בין העצמה להכפפה / בת-שבע מרגלית-שטרן 190
4. "ובכוח זה הלכנו": נשות המושבים בכוחות הבריטים במלחמת העולם השנייה / ענת גרנית-הכהן 219

חלק ב: הבניית המרחב הפרטי בעידן של תמורות

פרק ג: פריצת הספירה הפרטית ושוליות ציבורית במושב

1. החלוצות ממושבי העולים: סיפורן של עולות מזרחיות במושבי פרוודור ירושלים / רחל שרעבי ונעמה חדר-קדם 251

2. תמורות בהבניית יחסי מגדר: חברה, דת ועבודה בקרב נשים במושב קראי / ענבל סיקורל 284

3. עיפרון, תינוק ומה שביניהם: אוריינות והעצמה בקרב נשות המושבים / אסתר שלי-ניומן 301

4. יזמות נשים במושבים: חקר מקרה במועצה האזורית לב השרון / ציפי סעדה ומיכאל סופר 325

פרק ד: אוטונומיה אישית ושעתוק הגבולות המגדריים בקיבוץ

1. הבעת רגשות, יחסי משפחה ומאבק מגדרי בעיני בוגרי קיבוץ / גלי פלטי 351

2. פרקטיקות של אי שוויון מגדרי בקיבוץ המתחדש: חקר מקרה / מיה גומא להב 382

3. נשים, עבודה ושביעות רצון בקיבוץ המשתנה / רוית אדר-רותם 410

4. הבניית המרחב הביתי בקיבוץ עירוני 'רשת' – מבט מגדרי / אורלי גנני 439

5. "הם רצו להראות, להוכיח שיש נשים": קאופטציה ושוויון מגדרי בקיבוץ / סילביה פוגל-ביזאוי 466

- רשימת המשתתפים 489

- מפתח השמות והעניינים 492